

Door de tijd heen

De volgende gebeurtenissen die te maken hebben met chocola staan in willekeurige volgorde:

- 1 Aan het hof van de Azteekse keizer Motecuhzoma maakte de Spaanse ontdekkingsreiziger Hernán Cortés kennis met 'xocolatl', gemaakt van cacao en pepers.
- 2 Duitse soldaten kregen bij hun inval in Polen zogenaamde 'Tankchocolade', een drug die vermoeidheid tegenging.
- 3 Het bedrijf Cadbury stuurde Britse soldaten in de loopgraven van Noord-Frankrijk chocolade als kerstgeschenk.
- 4 In de Engelse stad Bristol opende het bedrijf Anna Fry & Son de eerste fabriek waar met stoommachines op grote schaal chocolade werd geproduceerd.
- 5 Kort na het ontstaan van de driehoekshandel werd chocolade geïntroduceerd in Engeland, waar het onder andere werd gebruikt om de effecten van rijkelijk alcoholisch drankgebruik tegen te gaan.
- 6 Tijdens de onafhankelijkheidsoorlog van de Noord-Amerikaanse koloniën werden de soldaten soms betaald met cacaobonen.

- 2p 1 Zet deze gebeurtenissen in de juiste chronologische volgorde, van vroeger naar later. Noteer alleen de nummers.

Vroegmoderne tijd

In de zestiende eeuw was er in Europa belangstelling voor de legende over 'pausin Johanna'. Volgens deze legende was een vrouw, die zich voordeed als man, paus geworden. Haar bedrog kwam uit toen ze beviel van een kind.

- 2p 2 Leg uit waardoor de belangstelling voor juist deze legende toenam tijdens de protestantse reformatie.

Gebruik bron 1.

Stel: je besluit deze bron te gebruiken voor een onderzoek naar oorzaken van 'het conflict in de Nederlanden dat resulteerde in de stichting van een Nederlandse staat'.

- 3p 3 Licht je besluit toe door:
- een argument te geven voor de betrouwbaarheid van de informatie in deze bron, en
  - met een verwijzing naar de bron een verklaring te geven voor de kritiek van de Nederlandse edelen op het Spaanse bestuur.